

16^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών: Ο ανθρώπινος παράγοντας στη διαμόρφωση της σημερινής και της μελλοντικής βιβλιοθήκης
Πανεπιστήμιο Πειραιά, 1/3 Οκτωβρίου 2007

ΔΙΑΣΥΝΟΡΙΑΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΩΝ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΩΝ: ΣΕΡΡΕΣ–ΦΙΛΙΠΠΟΥΠΟΛΗ

Λίλα Θεοδωρίδου, Κώστας Δαβίδ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η διασυνοριακή συνεργασία μεταξύ της βιβλιοθήκης του ΤΕΙ Σερρών και της βιβλιοθήκης του Πανεπιστημίου Plovdiv “Paisii Hilendarski” αποτελεί επιμέρους δράση ενός ευρύτερου προγράμματος συνεργασίας μεταξύ των αντίστοιχων ιδρυμάτων για την από απόσταση εκπαίδευση στους τομείς των ΤΠΕ και της Νέας Οικονομίας. Ο σχεδιασμός, ο συντονισμός και η διαχείριση ενός έργου ανταλλαγής επιστημονικού και πληροφοριακού υλικού μεταξύ δύο ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών διαφορετικών κρατών προϋπόθετε την επικοινωνία τόσο σε επίπεδο ανθρώπινου δυναμικού, όσο και τεχνολογικών υποδομών. Θεσμικά και οργανωτικά θέματα, ζητήματα πνευματικής ιδιοκτησίας, εκπαιδευτικές πρακτικές τέθηκαν υπό εξέταση ώστε να βρεθούν οι βέλτιστες πρακτικές με στόχο οι τελικοί χρήστες να μπορέσουν να χρησιμοποιήσουν ισότιμα τους πόρους των δύο συνεργαζομένων βιβλιοθηκών.

Η εμπειρία από την εφαρμογή του παραπάνω προγράμματος σχολιάζεται στην παρούσα ανακοίνωση από την ελληνική πλευρά. Έμφαση δίνεται στις διαδικασίες επίλυσης των προβλημάτων και στην προώθηση της εικόνας της βιβλιοθήκης ως εκπαιδευτικού εργαλείου και στις δύο εκπαιδευτικές κοινότητες. Η προσθήκη στις τρέχουσες εργασίες της βιβλιοθήκης αυτής της ιδιαίτερης δράσης, αποτέλεσε αιτία μιας εσωτερικής αποτίμησης και επαναδιοργάνωσης και την προετοιμασία για υποστήριξη στο μέλλον δράσεων δια βίου και απομακρυσμένης εκπαίδευσης.

Λέξεις κλειδιά: ανθρώπινα και ιδεατά δίκτυα, συνεργατικές λειτουργίες και υπηρεσίες, ακαδημαϊκή βιβλιογραφική υποστήριξη, θεματική ανάλυση μαθημάτων, διασυνοριακή συνεργασία, διασυνοριακή εκπαίδευση

ABSTRACT

The cross-boundary collaboration between the libraries of Technological Institute of Serres and the University of Plovdiv “Paisii Hilendarski” is an initiative included in a wider collaboration programme between the above communities on the distance learning education in the fields of ICT and New Economy. The planning, coordination and management of a scientific and informative material exchange project amongst two academic libraries of different countries premised the communication in human resource as well as in technological infrastructure level. Statutory, organisational and spiritual rights issues as well as student teaching matters were brought up for discussion so as to find the optimum teaching practice with an ultimate target for the end users to be able to use equally the sources of the two collaborative libraries.

The specific paper comes from the Greek side and contains comments on the experience gained out of implementing the above programme. Emphasis is given on the problem solving procedures as well as the promotion of the Library’s image as an educational

tool on both academic communities. Adding this special activity on the current library work comprised a reason for an inner evaluation, reorganisation and preparation for supporting future activities as part of lifelong and distance learning education.

Keywords: *human and technological networks, academic bibliographic instruction, course analysis, trans-boundary cooperation, cross border education*

1. ΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Η βιβλιοθήκη του ΤΕΙ Σερρών κλήθηκε να προσφέρει υποστηρικτικές υπηρεσίες σ' ένα ειδικό πρόγραμμα εκπαίδευσης, που αναπτύχθηκε στα πλαίσια υλοποίησης της ενέργειας 2.3.2 «Ανάπτυξη διασυνοριακών εκπαιδευτικών μαθημάτων μεταξύ ΤΕΙ Σερρών και του University of Plovdiv «Paisii Hilendarski» σχετικά με την επιχειρηματικότητα και τις τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών (ΤΠΕ). Το πρόγραμμα σπουδών αποτελούνταν από οκτώ μαθήματα και οργανώνονταν σε δύο ενότητες των τεσσάρων μαθημάτων:

Ενότητα Α: Η λειτουργία των επιχειρήσεων στο περιβάλλον της Νέας Οικονομίας. Τα μαθήματα: 1) Ηλεκτρονικές αγορές και μάρκετινγκ (κωδ.Α1), 2) Ηλεκτρονικές επιχειρήσεις (κωδ.Α2). 3) Διαχείριση γνώσης σε δικτυακές οργανώσεις (κωδ.Α3), 4) Διαχείριση τεχνολογίας και καινοτομίας στο διαδίκτυο (κωδ.Α4)

Ενότητα Β: Πληροφοριακά συστήματα και χρήσεις των ΤΠΕ στις επιχειρήσεις. Τα μαθήματα: 1) Πληροφοριακά συστήματα διοίκησης (κωδ.Β1), 2) Διαχείριση διαδικασιών και επιχειρηματική ολοκλήρωση (κωδ.Β2), 3) Διαχείριση πληροφοριών (κωδ.Β3), 4) Τεχνολογίες ηλεκτρονικού επιχειρείν (e-commerce) (κωδ.Β4)

Οι εκπαιδευόμενοι, σαράντα Βούλγαροι και σαράντα Έλληνες, παρακολούθησαν συνολικά πέντε μαθήματα, επιλέγοντας μία ενότητα μαθημάτων (τέσσερα μαθήματα) και επιλέγοντας ένα κατ' επιλογήν μάθημα από την άλλη ενότητα. Η εκπαιδευτική διαδικασία βασιζόταν στην εξ' αποστάσεως εκπαίδευση. Από τις δώδεκα συνολικά εκπαιδευτικές συνεδρίες οι τρεις διεξήχθησαν σε αίθουσα και οι υπόλοιπες μέσω δια-δικτύου. Το πρόγραμμα διανεμήθηκε μέσω της πλατφόρμας e-learning του ιδρύματος, που στηρίζεται στο λογισμικό moodle [Fragidis et al., 2007]. Έχει ολοκληρωθεί ένας πρώτος κύκλος μαθημάτων και ακολουθεί δεύτερος κύκλος το χειμερινό εξάμηνο 2007-2008.

Όσον αφορά το προφίλ των δύο εμπλεκόμενων βιβλιοθηκών σημειώνουμε ότι η Βιβλιοθήκη του Plovdiv ιδρύθηκε το 1961 μαζί με τον ίδρυση του Πανεπιστημίου Paisii Hilendarski. Η συλλογή της συνίσταται από 280.000 τόμους (βιβλία, περιοδικά, διδακτικά βοηθήματα, πληροφοριακό υλικό). Αποτελείται από μια κεντρική και έξι συνδεδεμένες βιβλιοθήκες των τμημάτων: 1) Μαθηματικών, 2) Δυτικοευρωπαϊκών και Αμερικανικών Σπουδών, 3) Σύγχρονης Ελληνικής Γλώσσας, Πολιτισμού και Λογοτεχνίας, 5) Νομικής και 6) Εκπαίδευσης. Στην κεντρική βιβλιοθήκη στεγάζεται ένα European Documentation Centre. Το Plovdiv έχει μακρά παράδοση στα γράμματα και τις Τέχνες και στη φήμη του συνέβαλε η περίφημη δημόσια βιβλιοθήκη Ivan Vazon, με συλλογή από σπάνιες βουλγαρικές και ευρωπαϊκές εκδόσεις. Η πόλη αποτελεί έδρα και αρκετών εκδοτικών οίκων όπως Pygmalion, Lettera, Hermes, Janet-45. Η Βιβλιοθήκη του ΤΕΙ Σερρών ιδρύθηκε το 1980 και εγκαταστάθηκε σε νεόδμητο κτίριο το 2000. Η συλλογή της περιλαμβάνει 60.000 τόμους (βιβλία, περιοδικά, διδακτικά βοηθήματα, πληροφοριακό υλικό). Έχει on line κατάλογο και πρόσβαση σε πολυάριθμα επιστημονικά περιοδικά και βάσεις δεδομένων. Συμμετέχει επίσης σε ένα τοπικό δίκτυο συνεργαζομένων βιβλιοθηκών, που περιλαμβάνει τη δημόσια βιβλιοθήκη Σερρών, τη δημοτική Βιβλιοθήκη Σερρών και τις 12 σχολικές βιβλιοθήκες της β/θμιας εκπαίδευσης, με τις οποίες ανταλλάσσει τεκμήρια και διοργανώνει εκδηλώσεις. Πριν

λίγα χρόνια συμμετείχε σ' ένα διεθνές βιβλιοθηκονομικό συνέδριο στη Σόφια της Βουλγαρίας (Gregoriadou et al.).

2. Ο ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ (ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΛΕΥΡΑ)

Στον αρχικό σχεδιασμό του εκπαιδευτικού προγράμματος – όπως συνήθως συμβαίνει- δεν προβλέφθηκε η ενσωμάτωση στο περιεχόμενο των μαθημάτων η διδασκαλία της χρήσης των δύο εμπλεκόμενων Βιβλιοθηκών. Έτσι το πρώτο ζήτημα που κλήθηκε να αντιμετωπίσει η Βιβλιοθήκη του ΤΕΙ/Σ ήταν να οργανώσει -με βάση το υλικό της συλλογής της- ένα σύστημα βιβλιογραφικής υποστήριξης των συμμετεχόντων εκπαιδευτικών και φοιτητών. Στο σημείο αυτό θεωρούμε σκόπιμο να παραθέσουμε μερικές εννοιολογικές και μεθοδολογικές διευκρινίσεις σχετικά με την υποστήριξη μαθημάτων μέσω βιβλιογραφικής εκπαίδευσης.

Βασικό στόχο των προγραμμάτων βιβλιογραφικής εκπαίδευσης αποτελεί η βοήθεια στους φοιτητές για τον εντοπισμό υλικού που απαιτείται για τις εργασίες τους. Αποτελεί δηλαδή διεθνώς η βιβλιογραφική εκπαίδευση τμήμα της δράσης των ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών, δράση που προϋποθέτει τη συνεργασία βιβλιοθήκης και εκπαιδευτικού προσωπικού. Υποστηρίζεται ότι αποτελεσματικότερος τρόπος εκπαίδευσης, ειδικά προπτυχιακών φοιτητών στη χρήση της Βιβλιοθήκης είναι η ενσωμάτωσή της στο περιεχόμενο άλλων ακαδημαϊκών μαθημάτων και η διδασκαλία της με μορφή εργασιών που θα απαιτούν τη χρήση της βιβλιοθήκης κατά τη διάρκεια του ακαδημαϊκού εξαμήνου [Κακούρη, 2001]. Επίσης η διεθνής και ελληνική βιβλιογραφία αναφέρεται συνεχώς στη σύγκλιση της προτεινόμενης βιβλιογραφίας και στις πραγματικές εκπαιδευτικές ανάγκες των χρηστών [Kehris et al., 2002]. Υπάρχουν περιπτώσεις όπου ο καθορισμός αυτών των αναγκών είναι εύκολος: για παράδειγμα ενημέρωση για τη χρήση βάσεων δεδομένων της βιβλιοθήκης, πρόσβαση σε πηγές πληροφόρησης κ.λπ.). Τι γίνεται όμως με τη βιβλιογραφική εκπαίδευση σε σχέση με τη διδακτέα ύλη και μάλιστα σε χρήστες από δύο διαφορετικές χώρες και με διδασκαλία μέσω δια-δικτύου;

Πολλές πρόσφατες μελέτες διεθνώς έχουν ασχοληθεί με το ζήτημα της ενσωμάτωσης library resources και library content στο περιβάλλον ενός ηλεκτρονικού μαθησιακού συστήματος (learning management system/ LMS ή course management system/ CMS) [Bell and Shank, 2004; Buehler, 2004]. Διαπιστώθηκε το παράδοξο ότι ενώ τα περισσότερα συμβατικά «τμήματα» παραπέμπουν στο site της ιδρυματικής Βιβλιοθήκης δεν συμβαίνει το ίδιο με τα e-learning προγράμματα. Στην από «απόσταση» εκπαίδευση υποτιμάται ακόμη ο ρόλος της βιβλιοθήκης και η ενσωμάτωσή της στο ηλεκτρονικό μαθησιακό περιβάλλον αποτελεί ένα πεδίο με πολύ μέλλον [Jackson, 2007].

Έχοντας τα παραπάνω υπόψη επιχειρήσαμε να ενσωματώσουμε στην πλατφόρμα e-learning του ΤΕΙ Σερρών τις υπηρεσίες δύο Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών (σε πρώτη φάση της βιβλιοθήκης του ΤΕΙ Σερρών και σε δεύτερη της βιβλιοθήκης του Plovdiv). Οι δυσκολίες σχεδιασμού ενός προγράμματος βιβλιογραφικής υποστήριξης με τέτοιο βαθμό πολυπλοκότητας ανέδειξε πολλά διαδικαστικά προβλήματα. Για παράδειγμα ποιος /ποιοί θα αναλάμβαναν τη σύνταξη των βιβλιογραφικών καταλόγων, ποιος ο ρόλος του διαχειριστή LMS, ποιος ο ρόλος των βιβλιοθηκονόμων και ποιος των εκπαιδευτικών; Μετά από επανειλημμένες συσκέψεις μεταξύ των υπευθύνων του έργου και των στελεχών της βιβλιοθήκης αποφασίστηκε να δημιουργηθεί ένα μικτό σχήμα από έμπειρους εκπαιδευτικούς που διδάσκουν κάποιο μάθημα στο συγκεκριμένο έργο, δύο βιβλιοθηκονόμους / στελέχη της βιβλιοθήκης του ΤΕΙ / Σ, που ανέλαβαν την τελική ευθύνη σύνταξης των βιβλιογραφικών καταλόγων υποστήριξης των μαθημάτων και τον LMS διαχειριστή.

2.1 Α' ΦΑΣΗ: ΕΑΡΙΝΟ ΕΞΑΜΗΝΟ 2007

α. Η ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ “COURSE LIBRARY”

Το πρώτο κρίσιμο ερώτημα υπήρξε γιατί να δημιουργηθεί μια ξεχωριστή course library και ποιό θα ήταν το περιεχόμενό της; Αυτό μας οδήγησε πίσω στο κλασικό επίσης ερώτημα ποιά είναι η διαφορά ανάμεσα σε μια Internet Search Engine, μια library (electronic) database και έναν library catalog (OPAC). Μια μηχανή ελεύθερης αναζήτησης στο διαδίκτυο αναζητά πληροφορίες απ' όλον τον κόσμο χρησιμοποιώντας λέξεις-κλειδιά και ελεύθερους θεματικούς όρους, έχει το μειονέκτημα της τυχαίας επικαιροποίησης και εγκυρότητας ή μη του περιεχομένου. Μια ηλεκτρονική βάση δεδομένων αποδελτιώνει άρθρα και πληροφόρηση για ένα συγκεκριμένο θέμα ή αντλεί το περιεχόμενό της από συγκεκριμένα περιοδικά και ενημερώνεται σε τακτική βάση. Ο κατάλογος μιας συγκεκριμένης βιβλιοθήκης περιλαμβάνει τα τεκμήρια που βρίσκονται στο φυσικό κέλυφος της, ενημερώνεται από βιβλιοθηκονόμους και χρησιμοποιεί κοινούς -τουλάχιστον σε εθνικό επίπεδο- κανόνες καταλογογράφησης του υλικού. Σε διλήμματα τύπου Search engines vs Databases και Search engines vs Library catalogs ή Google vs Opac και το αντίστροφο η θέση μας θα μπορούσε να διατυπωθεί ως εξής: μην υποτιμάται τα τεκμήρια του Library catalog ή αλλιώς αναζητήστε τη σύνθεση. Βάλτε δηλαδή και τις ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες στο διαρκώς εξελισσόμενο ηλεκτρονικό μαθησιακό περιβάλλον, αξιοποιήστε τις θεματικές επικεφαλίδες και τα τεκμήριά τους (έντυπα και ηλεκτρονικά), δημιουργήστε μέσω της ακαδημαϊκής βιβλιοθήκης μια εξειδικευμένη course library [Gelolimos et al., 2007; Τσιμπόγλου κ.α, 2000]. Με άλλα λόγια αντί να έλθουν οι συντελεστές του course στη Βιβλιοθήκη πήγε η Βιβλιοθήκη στο course.

Όσον αφορά το περιεχόμενο της course library, τα ζητήματα που αντιμετώπιστηκαν σχετίζονταν αφενός με θεωρίες μάθησης -η αναλυτική παρουσίαση των οποίων δεν εμπίπτει στους στόχους της παρούσας ανακοίνωσης- και αφετέρου με τους ίδιους τους χρήστες της course library, τους σπουδαστές δηλαδή τους προερχόμενους από διαφορετικές (γειτονικές) χώρες και ακαδημαϊκά περιβάλλοντα. Ένα επιπλέον ζήτημα υπήρξε ο περιορισμός του θεματικού περιεχομένου (subject related content) στα συγκεκριμένα μαθήματα διδασκαλίας. Στην τελική απόφαση, να δοθεί δηλαδή περισσότερη έμφαση στον υποστηρικτικό χαρακτήρα της course library και λιγότερη έμφαση στην ευρύτητα ή πληρότητα του περιεχομένου της, σημαντικό ρόλο έπαιξε η αναγνώριση της ετερογένειας του εκπαιδευτικού υποβάθρου των συμμετεχόντων φοιτητών και ο αδιαβάθμητος χαρακτήρας του course.

Δημιουργήθηκαν βιβλιογραφικοί κατάλογοι (checking list ή reading list) για καθένα από τα οκτώ μαθήματα και εντάχθηκαν σε μια γενικότερη πλατφόρμα υπό τον τίτλο **course library** και στο πεδίο: **core readings**. Η course library περιέλαβε ένα ακόμη πεδίο, υπό τον τίτλο **general resources and information** (glossaries and other reference tools: databases and subject guides). Τα πεδία: **ILL request form** (ηλεκτρονική φόρμα διαδανεισμού) και **ask a librarian** συμπλήρωσαν την πλατφόρμα.

Για την σύνταξη των οκτώ βιβλιογραφικών καταλόγων ακολουθήθηκε η εξής διαδικασία: Σε πρώτη φάση ζητήθηκε από τους διδάσκοντες των μαθημάτων, να περιγράψουν το περιεχόμενο των μαθημάτων που διδάσκουν με λέξεις-κλειδιά, προκειμένου να μπορέσουν οι βιβλιοθηκονόμοι να κατανοήσουν το αντικείμενο της διδασκαλίας και να αποδώσουν τις κατάλληλες θεματικές επικεφαλίδες και τους αντίστοιχους ταξινομικούς αριθμούς.

Ακολούθησε θεματική ανάλυση -course analysis- των οκτώ μαθημάτων του προγράμματος, αποδόθηκαν δηλαδή ταξινομικοί αριθμοί και θεματικές επικεφαλίδες στα

μαθήματα του εκπαιδευτικού προγράμματος σαν να ήταν βιβλία που ανήκαν στη συλλογή της Βιβλιοθήκης. Χρησιμοποιήθηκαν το δεκαδικό σύστημα ταξινόμησης του Dewey (Dewey Decimal Classification, 22nd edition) και οι θεματικές επικεφαλίδες της Βιβλιοθήκης του Κογκρέσου (Library of Congress Subject Headings), με τα οποία γίνεται και η βιβλιοθηκονομική επεξεργασία της συλλογής της Βιβλιοθήκης.

Η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε για την ανάλυση κάθε μαθήματος ήταν παρόμοια μ' αυτήν ενός βιβλίου. Η διαφορά στην περίπτωση ενός μαθήματος, ήταν ότι η ανάλυση έπρεπε να γίνεται με περισσότερους από έναν ταξινομικούς αριθμούς, εξαιτίας του ότι σκοπός της ανάλυσης ήταν να καλύψει με όσο το δυνατόν μεγαλύτερη ακρίβεια το περιεχόμενο ενός μαθήματος. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα να περιγράφονται μαθήματα είτε με μεγάλες ταξινομικές ενότητες είτε με πολλούς ταξινομικούς αριθμούς, σε αντιστοιχία με τις κατάλληλες θεματικές επικεφαλίδες [Διαμαντοπούλου, Σέμκου, 2001:165].

Στη συνέχεια συντάχθηκε για κάθε μάθημα χωριστά αντίστοιχος βιβλιογραφικός κατάλογος. Αναφέρεται ο τίτλος του βιβλίου, ο ταξιθετικός αριθμός του και επιπλέον στοιχεία, όπως η εικόνα του εξωφύλλου και τα περιεχόμενα κάθε τεκμηρίου. Επειδή επίσημη γλώσσα των μαθημάτων ήταν η αγγλική, αυτονόητο ήταν οι προτεινόμενοι βιβλιογραφικοί κατάλογοι να περιοριστούν στα αγγλόφωνα τεκμήρια της Βιβλιοθήκης και να αποκλειστούν άλλες γλώσσες, όπως η γαλλική και η γερμανική.

Όσον αφορά το πεδίο **ILL request form** (φόρμα διαδανεισμού) πρέπει να τονίσουμε ότι τόσο η Βιβλιοθήκη του ΤΕΙ/Σ όσο και του Πλοινδίν δεν έχουν ακόμη εγκαταστήσει αυτοματοποιημένο ηλεκτρονικό σύστημα δια-δανεισμού επιστημονικών άρθρων και βιβλίων. Χρησιμοποιούν μια απλή διαδικασία μέσω μιας ηλεκτρονικής φόρμας. Η λειτουργία εξάλλου μιας αυτοματοποιημένης διαδικασίας προϋποθέτει την ύπαρξη συλλογικών καταλόγων ή τουλάχιστον προσβάσιμων μέσω Web καταλόγων. Ο κατάλογος του Πλοινδίν δεν είναι προς το παρόν προσβάσιμος μέσω του Web. Ως εκ τούτου σχεδιάστηκε και εγκαταστάθηκε στην course library μια απλή ηλεκτρονική φόρμα με σκοπό να καταγράψει την κίνηση των τεκμηρίων (αριθμός, συχνότητα, χαρακτηριστικά χρήστη). Πάντως με την ευκαιρία του προβληματισμού που αναπτύχθηκε εξαιτίας αυτού του έργου εκπονήθηκε μια προκαταρκτική μελέτη και προωθείται το θέμα της προμήθειας και εγκατάστασης αυτόνομου λογισμικού διαδανεισμού βιβλίων (VDX ILL management system) στη Βιβλιοθήκη του ΤΕΙ/Σ.

Τέλος το πεδίο **ask a librarian** για την αποστολή μέσω e-mail τυχόν ερωτημάτων και παρατηρήσεων από τους χρήστες της πλατφόρμας, αλλά και την πρόσβασή τους για συχνές ερωτήσεις στο υποπεδίο **FAQ** (Frequently Asked Questions) συμπλήρωσε την πλατφόρμα.

Τις σελίδες της πλατφόρμας course library μπορείτε να δείτε στα σχήματα 1, 2, 3, 4, 5,6,7,8. Η διαφορά με την αρχική κατάσταση του συγκεκριμένου e-learning περιβάλλοντος είναι εμφανής. Εκεί που προηγουμένως υπήρχε μια σύντομη περιγραφή του περιεχομένου των μαθημάτων και το όνομα του καθηγητή/των που το διδάσκουν, έχει δημιουργηθεί ένα περιβάλλον με βιβλιογραφικές λίστες, θεματικές επικεφαλίδες και οι ταξινομικούς αριθμούς που αντιστοιχούν σε κάθε μάθημα.

Αναφορικά με τις τεχνολογίες οι οποίες χρησιμοποιήθηκαν για την ανάπτυξη της πλατφόρμας, σημειώνεται ότι έγινε χρήση της γλώσσας προγραμματισμού PHP για την κατασκευή της Web εφαρμογής και της MySQL για την ανάπτυξη της βάσης δεδομένων. Ο λόγος για τον οποίο επιλέχθηκαν οι παραπάνω τεχνολογίες είναι ότι η PHP διατίθεται δωρεάν (ανοιχτού κώδικα) και είναι εύκολη στη χρήση, ενώ η MySQL χαρακτηρίζεται από ταχύτατη απόδοση και ευελιξία καθώς υποστηρίζεται από όλα τα λειτουργικά συστήματα.

Συγκρίνοντας το προτεινόμενο εργαλείο με την κλασική μέθοδο, δηλαδή την ενσωμάτωση της προτεινόμενης βιβλιογραφίας στο courseware κάθε μαθήματος ξεχωριστά, θα θέλαμε να τονίσουμε ότι το προτεινόμενο αποτελεί τον «πηλό» που συγκρατεί το παραπάνω υλικό, προωθεί μια συλλογικότερη διαχείριση του βιβλιογραφικού περιεχομένου και συμβάλλει στη δημιουργία θεματικών πυλών. Συγκρίνοντας το προτεινόμενο εργαλείο με προωθημένα εργαλεία τύπου MetaLib και διαθέτες διασυνδέσεων κατά περιεχόμενο τύπου SFX, θα θέλαμε να τονίσουμε ότι το πρώτο αποτελεί μια υβριδική πηγή διαχείρισης της γνώσης που παρέχει εύκολη πρόσβαση στις συλλογές δύο συνεργαζόμενων βιβλιοθηκών.

2.2 Β' ΦΑΣΗ: ΧΕΙΜΕΡΙΝΟ ΕΞΑΜΗΝΟ 2007

Κατά την τρέχουσα περίοδο το έργο συνεχίζεται με την προσθήκη στους βιβλιογραφικούς καταλόγους υλικού από την βιβλιοθήκη του Πλοδίν. Με τον τρόπο αυτό οι δύο βιβλιοθήκες θα «ενώσουν» στην ψηφιακή course library τα τεκμήρια που διαθέτουν και θα υποστηρίξουν συνεργαζόμενες το συγκεκριμένο course.

A. ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΚΟΙΝΩΝ ΨΗΦΙΑΚΩΝ ΤΕΚΜΗΡΙΩΝ

Προβλέπεται επίσης να δημιουργηθεί -ως τμήμα της course library- μια θεματική «ψηφιακή» βιβλιοθήκη full text άρθρων για θέματα Νέας Οικονομίας, στην οποία θα είναι επιτρεπτή η είσοδος και από τις δύο βιβλιοθήκες [Abels et al., 2007]. Σε σχέση με την «ψηφιακή» βιβλιοθήκη θα εξασφαλιστούν τα πνευματικά δικαιώματα ψηφιοποίησης και θα επισημανθεί σ' όλους τους χρήστες του υλικού ότι οφείλουν να χρησιμοποιήσουν το υλικό για μελέτη και έρευνα και γενικά όπως ορίζουν οι ελληνικοί νόμοι περί πνευματικής ιδιοκτησίας (Ν. 2121/1993, Ν. 2819/ 2000 και Ν. 3049/2002, άρθρο 14, και Ν. 3057/2002 άρθρο 81).

B. ΕΚΘΕΣΗ ΕΝΤΥΠΩΝ ΤΕΚΜΗΡΙΩΝ

Το γεγονός ότι η Βιβλιοθήκη του Πλοδίν διαθέτει ένα καλά οργανωμένο τμήμα -με πρωτοβουλία και χρηματοδότηση του Ελληνικού Υπ.Εξ. (2005)- με ελληνόγλωσσα βιβλία, συνεκτιμήθηκε στο να προστεθούν στον βιβλιογραφικό κατάλογο του προγράμματος και ορισμένα ελληνόγλωσσα βιβλία με την εξής διαδικασία:

1^{ov} Επιλέχθηκε από τη συλλογή της Βιβλιοθήκης του ΤΕΙ/Σ ένας μικρός αριθμός ελληνόγλωσσων βιβλίων σε θέματα που σχετίζονται με ζητήματα Νέας Οικονομίας και ΤΠΕ. Δημιουργήθηκε έτσι μια μικρή ελληνόγλωσσα συλλογή για τις ανάγκες του συγκεκριμένου έργου και το υλικό αυτής της συλλογής παρουσιάστηκε σε ένα ειδικά σχεδιασμένο ηλεκτρονικό «Εκθετήριο». Το «Εκθετήριο» περιλαμβάνει τον εξώφυλλο, οπισθόφυλλο και τον πίνακα περιεχομένων του βιβλίου. Η δομή και το περιβάλλον διαχείρισης του «Εκθετηρίου» στηρίχθηκε σε αντίστοιχο έργο της Βιβλιοθήκης του Πανεπιστημίου Μακεδονίας [Κολοβός κ.ά., 2003].

2^{ov} Για όσα από τα προαναφερόμενα βιβλία, οι συγγραφείς είναι καθηγητές του Τ.Ε.Ι. Σερρών τους ζητήθηκε να παραχωρήσουν από ένα αντίτυπο, προκειμένου να αποσταλούν στη Βιβλιοθήκη του Πλοδίν για τον εμπλουτισμό της έντυπης συλλογής της.

Γ. ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΟΔΗΓΟΥ ΧΡΗΣΗΣ ΤΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ

Έχει προβλεφθεί η προσθήκη ενός εκπαιδευτικού οδηγού χρήσης για τις τεχνικές αναζήτησης των προτεινόμενων βιβλιογραφικών καταλόγων που δημιουργήθηκαν για καθένα από τα οκτώ μαθήματα και θα δοθούν οδηγίες (tutorials) για τον τρόπο πρόσβασης στην πλατφόρμα «Course Library» [web based library tutorials into LMS]. Ο οδηγός χρήσης θα

συνταχθεί από την ομάδα εργασίας στα ελληνικά, αγγλικά και βουλγαρικά και θα διανεμηθεί στους σπουδαστές τόσο της ελληνικής, όσο και της βουλγαρικής πλευράς.

3. ΤΑ ΕΚΤΙΜΩΜΕΝΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Παρά τον πιλοτικό χαρακτήρα του έργου ο αντίκτυπός του στις εσωτερικές λειτουργίες και των δύο βιβλιοθηκών αναμένεται να είναι πολύ σημαντικός: 1) Οι βιβλιοθηκονόμοι θα αποκτήσουν την απαραίτητη εξοικείωση ως προς τις ειδικές ανάγκες που υπαγορεύονται από ένα ηλεκτρονικό εκπαιδευτικό πρόγραμμα σε σχέση με τη βιβλιοθηκονομική υποστήριξη. Θα αποκτήσουν επίσης εμπειρία σε σχέση με την απαραίτητη σύνδεση των ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών με την εκπαιδευτική διαδικασία. 2) Η Βιβλιοθήκη του Τ.Ε.Ι. Σερρών θα επεκτείνει την προσφορά της σε ένα περιβάλλον διεθνούς συνεργασίας, πέρα από τα στενά τοπικά ή εθνικά όρια. 3) Η Βιβλιοθήκη του Πλονδίν θα εξοικειωθεί σε ζητήματα μεταφοράς γνώσεων και συνεργασιών. Θα αναπτύξει αμφίδρομες σχέσεις με άλλες βιβλιοθήκες και θα εμπλουτιστεί η συλλογή ελληνόγλωσσων τεκμηρίων που διαθέτει.

Η συνεργασία των δύο βιβλιοθηκών προβλέπεται -μέσω ενός διμερούς «μνημονίου συνεργασίας»- να συνεχιστεί και στο μέλλον με τους εξής στόχους: 1) Διατήρηση της συνεργασίας με ανταλλαγή τεκμηρίων. 2) Επέκταση της συνεργασίας στο τομέα της ψηφιοποίησης υλικού για το πολιτιστικό απόθεμα της περιοχής (π.χ. κοινός ποταμός Στρυμόνας). Κοινές παρουσιάσεις βιβλίων, εκπαιδευτικού και πολιτιστικού περιεχομένου. 3) Σύνταξη ενός βιβλιογραφικού καταλόγου για τα ελληνικά και βουλγαρικά διδακτήρια στις αρχές του 20^{ου} αι. (Φλώρινα, Ξινό Νερό, Πανόραμα Δράμας) καθώς και για τις εξαρχικές εκκλησίες στην περιοχή των ελληνοβουλγαρικών συνόρων.

4. ANTI EΠΙΛΟΓΟΥ

Συνοψίζοντας θα λέγαμε ότι η συμμετοχή μας στο παραπάνω πρόγραμμα δεν μας έδωσε μόνο τη δυνατότητα να σχεδιάσουμε και να υλοποιήσουμε μια πιλοτική εφαρμογή. Δεν μας έδωσε μόνο την ευκαιρία μέσα από την επισκόπηση της ελληνικής και διεθνούς βιβλιογραφίας, να ενημερωθούμε για τις τελευταίες εξελίξεις σε θέματα, όπως βιβλιογραφική εκπαίδευση, ανθρώπινα και ιδεατά δίκτυα, συνεργατικές λειτουργίες και υπηρεσίες. Μας έδωσε κυρίως τη δυνατότητα να συμβάλλουμε σε μια γενικότερη προσπάθεια διασυνοριακής ανάπτυξης (cross border development), να αναπτύξουμε σχέσεις καλής γειτονίας, να ενθαρρύνουμε αμοιβαίες επιστημονικές προσπάθειες, να καλλιεργήσουμε συνεργατικές σχέσεις και να υποστηρίξουμε την φοιτητική και διασυνοριακή κινητικότητα.

Όπως είναι αναμενόμενο σε μια τέτοιου είδους προσέγγιση καθοριστικός είναι ο ρόλος του ανθρώπινου παράγοντα. Και γι' αυτό θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε όλους όσους συμμετέχουν περισσότερο ή λιγότερο ενεργά στην υλοποίηση του έργου.

Όταν το 2003 επιλέγαμε, ως διοργανωτές του 12^{ου} Πανελληνίου Συνεδρίου Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, τη συμβολική φράση: «Ακαδημαϊκές Βιβλιοθήκες...Επεκτείνοντας τα όρια», δεν μπορούσαμε στα αλήθεια να φανταστούμε πόσο γρήγορα θα αντιμετωπίζαμε την πρόκληση να υλοποιήσουμε αυτό που προβλέπαμε ότι θα συμβεί. Και βέβαια δεν μπορούσαμε να διανοηθούμε ότι τόσο γρήγορα θα μας δινόταν η ευκαιρία να επεκτείνουμε στην κυριολεξία «τα δικά μας όρια» και πέρα από τα ελληνικά σύνορα!

Σχηματική περιγραφή της course library

Η πρόσβαση στην πλατφόρμα *Course Library* γίνεται μέσω της σελίδας της *Βιβλιοθήκης* του Ιδρύματος.

Έχοντας εισέλθει στη *Course Library* (σχ1.), δίνεται η δυνατότητα στον χρήστη, με δύο κύριους συνδέσμους, είτε να εμφανίσει για κάθε μάθημα του προγράμματος σπουδών τον προτεινόμενο βιβλιογραφικό κατάλογο είτε να κάνει χρήση μιας λίστας χρήσιμων βοηθημάτων.

σχ. 1 κύρια σελίδα Course Library

Κάνοντας κλικ στο link *Core Readings* (σχ.2) ο χρήστης μεταφέρεται στη σελίδα του σχ. 2 στην οποία παρατίθενται τα διαθέσιμα μαθήματα του προγράμματος σπουδών, χωρισμένα σε δύο ενότητες όπως ακριβώς προβλέπεται.

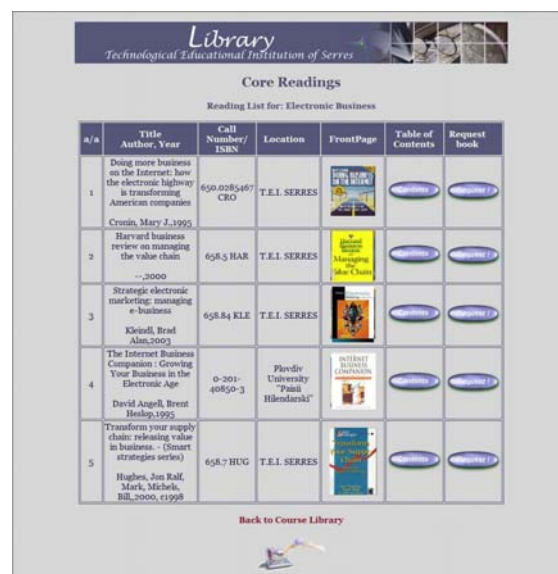

σχ. 2 Core Readings

Επιλέγοντας ένα μάθημα από τα παραπάνω, για παράδειγμα, το *Electronic Business*, ο χρήστης οδηγείται σε μια νέα σελίδα με τον προτεινόμενο βιβλιογραφικό κατάλογο του συγκεκριμένου μαθήματος (σχ. 3)

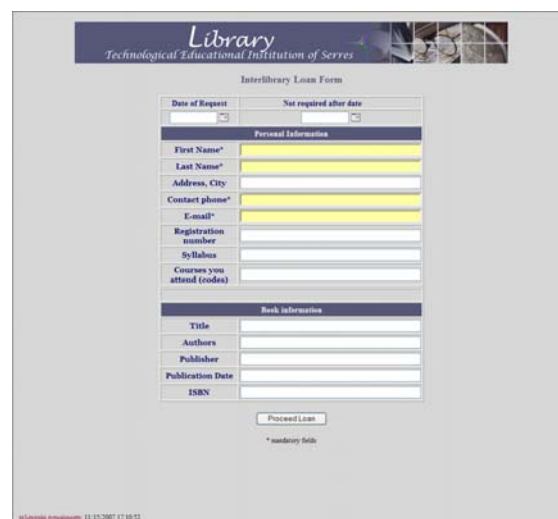
Στον εμφανιζόμενο κατάλογο αναφέρονται με την ακόλουθη σειρά τα εξής: τίτλος και συγγραφέας βιβλίου, ταξινομικός αριθμός, εξώφυλλο και περιεχόμενα τεκμηρίου. Σημειώνεται πως επιλέγοντας τις μικρογραφίες, εμφανίζεται σε

μεγέθυνση η εικόνα του εξώφυλλου του βιβλίου και ο πίνακας περιεχομένων.

σχ. 3 βιβλιογραφικός κατάλογος ανά μάθημα

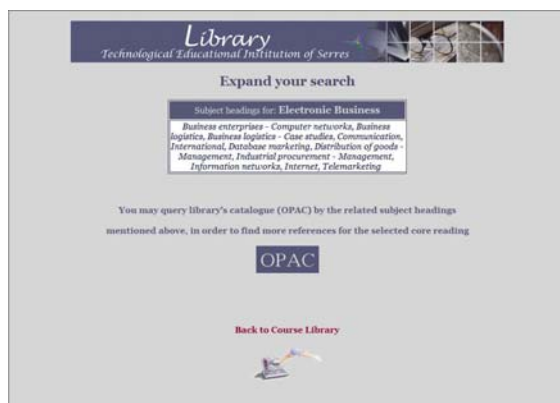
Αφού ο χρήστης επιλέξει τα βιβλία που τον ενδιαφέρουν μπορεί να ελέγξει την διαθεσιμότητα τους μέσω του online καταλόγου της Βιβλιοθήκης (<http://mainlib.teiser.gr>). Για να προχωρήσει στη διαδικασία διαδανεισμού είναι απαραίτητο να συμπληρώσει και να αποστείλει ηλεκτρονικά τη φόρμα διαδανεισμού (σχ. 4) που είναι διαθέσιμη στην *Course Library* (ILL Request Form) ή να πατήσει το κουμπί Request που βρίσκεται δίπλα από κάθε ανακτημένη εγγραφή στην Reading List.

σχ. 4 ILL request form

Εκτός από την παραπάνω λίστα προτεινόμενων τίτλων, ο χρήστης μπορεί να επεκτείνει την αναζήτησή του χρησιμοποιώντας τη σελίδα στην οποία παραπέμπει ο σύνδεσμος *Expand your Search* (σχ.5), στην οποία

παρατίθενται οι σχετικές θεματικές επικεφαλίδες κάθε μαθήματος. Οι παραπάνω θεματικές επικεφαλίδες μπορούν να χρησιμοποιηθούν για περαιτέρω αναζήτηση στον κατάλογο της Βιβλιοθήκης.

σχ.5 Θεματικές επικεφαλίδες

Προκειμένου ο χρήστης να έχει πρόσβαση σε πληροφοριακό υλικό συναφές με το αντικείμενο του προγράμματος, όπως λεξικά, περιοδικά και βιβλία ακολουθεί τον σύνδεσμο *General Resources and Information* της πλατφόρμας *Course Library*.

σχ. 6 το παράθυρο ask a librarian

Τέλος, από την παραπάνω σελίδα (σχ. 6) δίνεται η δυνατότητα στον χρήστη είτε να κατεβάσει την ειδικά διαμορφωμένη φόρμα για την υποβολή ερώτησης-πρότασης μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου στο προσωπικό της Βιβλιοθήκης (*Send a question via Email*), είτε να συνδεθεί στη σελίδα παρουσίασης λίστας των συχνότερων ερωτημάτων των επισκεπτών της *Course Library* (*Frequently Asked Questions*), όπως παρουσιάζεται στα παρακάτω σχ.7 και σχ.8

σχ.7 Send a question via email

σχ.8 Frequently Asked Questions

Επιλεγμένη Βιβλιογραφία

- [1] Eileen G.Abels, Marilyn Domas White, and Soojung Kim, «Developing Subject related Web Sites Collaboratively: The virtual Business Information Center», *The Journal of Academic Librarianship*, volume 33, number 1, pp. 27-40.
- [2] Steven J.Bell and John D. Shank, «Linking the Library to courseware: a strategic alliance to improve learning outcomes», *Library Issues* 25, no 2 (2004): 1-4
- [3] Marianne A. Buehler, «Where is the Library in the Course Management Software», *Journal of Library Administration* 41, no 1-2 (2004): 75-84.
- [4] Ολ. Διαμαντοπούλου, Ε. Σέμκου, «Θεματική Ανάλυσης Μαθημάτων (course analysis) στη Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Μακεδονίας», 7^ο ΠΣΑΒ Πανεπιστήμιο Βόλου, 1999, σσ. 107-124.
- [5] Frigidis Garyfallos, Paschaloudis Dimitrios, «E-Learning Opportunities in the Development of Cross-Border Educational Programmes», *Proceedings of the 5th International Conference on New Horizons in Industry, Business and Education (NHIE)*, 30-31 August 2007, Rhodos Island, pp. 49-53
- [6] M.Gerolimos, G. Papadourakis, M.Nikitakis, A.Sitas, Cataloging Conventional and Digital Objects: New Tools with Old Names or Old Names to new tools, *Proceedings of the 5th International Conference on New Horizons in Industry, Business and Education (NHIE)*, 30-31 August 2007, Rhodos Island, pp. 169-176
- [7] S. P. Gregoriadou, M-E Theodoridou, Ath. Kipourou, & E. Marandidou, “The impact of European union programmes on the development of Serres Technological Education Institute (T.E.I) library”, Achleitner Herbert, Dimchev Alexander (eds), *Proceedings of International Conference: Sofia 2004: Libraries, Globalization, and Cooperation*, 3-5 November 2004
- [8] Pamela Alexandra Jackson, «Integrating Information Literacy into Blackboard : Building Campus Partnerships for successful student learning», *The Journal of Academic Librarianship*, volume 33, number 4 (2007) 454-461.
- [9] E. Kehris, D. Paschaloudis, C. David, M. Theodoridou, «Lab Assistant: A WebBased general purpose software for the development and administration of computer based laboratory sessions», *Proceedings of the 3rd International Conference on New Horizons in Industry and Education (NHIE)*, TEI of Crete, 28-29 August 2003, pp. 326-334.
- [10] Φ. Κολοβός, Στ. Παπαργύρη, Ελ.Τσανακτσίδου, «Ένα ηλεκτρονικό εκθετήριο για τις νέες προσκτήσεις βιβλίων της Βιβλιοθήκης του Πανεπιστημίου Μακεδονίας», 12^ο ΠΣΑΒ, Σέρρες 2003, σσ. 157- 169.
- [11] Φ.Τσιμπόγλου, Χρ. Παπαθεοδώρου, «Η ενσωμάτωση των υπηρεσιών Βιβλιοθήκης στην εκπαιδευτική διαδικασία. Αντικειμενικοί παράγοντες, υποκειμενικές προϋποθέσεις και πεδία εφαρμογής», 9^ο Συνέδριο ΠΣΑΒ, ΕΜΠ 2000, σσ. 15-23.